

УДК 005.336.2-027.561:378.147

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ІНЖЕНЕРІВ-ПЕДАГОГІВ

Зінченко В.М., к. пед. н.,
старший викладач кафедри інженерної педагогіки та мовної підготовки
ДВНЗ «Криворізький національний університет»

У статті розглянуто психолого-педагогічні умови формування професійної компетентності майбутніх інженерів-педагогів, педагогічну творчість як складову частину педагогічної майстерності, а також особливості роботи зі здібними та обдарованими студентами як важливий фактор ефективного виховання професійної майстерності.

Ключові слова: професійна компетентність, педагогічна творчість, здібності та обдарованість.

В статье рассмотрены психолого-педагогические условия формирования профессиональной компетентности будущих инженеров-педагогов, педагогическое творчество как составляющая педагогического мастерства, а также особенности работы со способными и одаренными студентами как важный фактор эффективного воспитания профессионального мастера.

Ключевые слова: профессиональная компетентность, педагогическое творчество, способности и одаренность.

Zinchenko V.M. PSYCHOLOGICAL AND PEDAGOGICAL PREREQUISITES TO ESTABLISH OCCUPATIONAL PROFICIENCY OF ENGINEER-PEDAGOGUES

This article looks into psychological and pedagogical prerequisites of establishing occupational proficiency of future engineer-pedagogues, pedagogical creativity as a component of pedagogical proficiency and features of working with talented and gifted students as an important component of an effective training of occupational proficiency.

Key words: occupational proficiency, pedagogical creativity, talent and giftedness.

Постановка проблеми. Зміна парадигми професійно-технічної освіти в Україні, інтеграція нашої країни до світового освітнього простору зумовлюють увагу до якості підготовки інженерів-педагогів, кадрів, які вирішуватимуть завдання з виховання молодого покоління з інноваційним типом мислення та полікультурною свідомістю. Для реалізації цього відповідального завдання потрібні компетентні інженерно-педагогічні кадри з творчим стилем мислення й діяльності, здатні здійснювати інноваційні процеси.

Професійне самовизначення та професійне становлення майбутніх спеціалістів є нагальною проблемою як сучасної психолого-педагогічної науки, так і практики, а також одним із пріоритетних напрямів модернізації вищої педагогічної освіти.

Навчання у вищому навчальному закладі – це перший етап професійного становлення людини. Ті професійні якості, що їх набуває студент упродовж навчання, в майбутньому проявляться в його професійній діяльності. Проблему професійного навчання особистості в психології розглядають із точки зору наявності схильності й здібностей до певної сфери професійної діяльності, притаманного їй специфічного набору психологічних характеристик і рис

(так званого психологічного профілю), які зумовлюють сумісність особистості з професійним середовищем. Це вимагає нових підходів до процесу підготовки майбутніх фахівців інженерно-педагогічного профілю.

Фундаментальні предметні знання є обов'язковою, але не достатньою складовою освіти. Майбутні інженери-педагоги повинні не тільки опанувати «суму» знань, умінь і навичок, на що великою мірою спрямована вітчизняна система освіти. Набагато важливіше прищепити їм уміння самостійно здобувати, аналізувати, структурувати й ефективно використовувати інформацію для максимальної самореалізації й корисної участі в житті суспільства. Тобто вони повинні оволодіти професійною компетентністю й стати справжніми фахівцями високого рівня, що відповідає вимогам часу.

Аналіз досліджень і публікацій. Вивчення численних досліджень і публікацій свідчить про інтерес до проблеми формування професійної компетентності інженерів-педагогів.

Різні аспекти проблеми формування професійної компетентності розглядали Г.О. Бала, І.Ф. Ісаєв, О.І. Міщенко, Е.О. Климов, В.Н. Кузьмін, А.К. Маркова, В.О. Слассьонін, С.О. Сисоева, Е.Н. Шиянов та інші.

Питанням, пов'язаним з ефективністю професійної діяльності, присвячені праці багатьох учених, зокрема М.Я. Басова, Є.А. Климова, В.П. Зінченка, Н.В. Кузьміної та ін. Дослідженням різних аспектів професійної спрямованості займалися вчені С.Я. Батишев, В.І. Ковальов, М.І. Махмутов, Ю.П. Платонов. Проте відчувається певний дефіцит теоретичних досліджень із концептуальних проблем професійного становлення, професійної компетентності та професійної діяльності в цілому.

Теоретичну основу дослідження склали праці педагогів і психологів: А.Г. Асмолова, Д.Б. Богоявленської, А.О. Вербицького, О.Б. Каганова, В.В. Кривневич, Н.В. Кузьміної, А.М. Матюшкина, С.Л. Рубінштейна, С.О. Сисоевої, А.П. Сейтешева, В.О. Слассьоніна, Н.Ф. Талізіної, Б.М. Теплова, М.Х. Тітми, В.В. Ягупова та інших.

Методологічною і теоретичною основою дослідження є положення теорії пізнання про активну роль особистості в засвоєнні знань; теорія поетапного формування розумових дій; принцип загальної психології про єдність свідомості й діяльності; стратегія формування мотивації навчання; здобутки в галузі психології творчості та сучасних педагогічних технологій.

Мета дослідження – визначити психолого-педагогічні умови формування професійної компетентності інженерів-педагогів.

Завдання дослідження:

1. Схарактеризувати наукові підходи до розуміння понять «професійна компетентність», «педагогічна майстерність», «педагогічна творчість», «здібності й обдарованість».

2. Розкрити значення педагогічної творчості як важливого чинника професійного розвитку студентів, майбутніх інженерів-педагогів.

3. Розглянути особливості роботи зі здібними та обдарованими студентами як важливий фактор ефективного виховання професійної майстерності.

Виклад основного матеріалу. Професійно компетентною можна вважати таку працю інженера-педагога, коли на високому рівні здійснюється педагогічна діяльність та досягаються високі результати в навчанні й вихованні майбутніх фахівців. За визначенням словника іншомовних слів, компетентний (від латинськ. – відповідний, здібний) – той, хто багато знає, інформований, авторитетний у будь-якій області. Професіонал – це спеціаліст, який володіє нормами професії, самостійно ставить професійні цілі, за своєю ініціативою розвиває здібності, має високий рівень мотивації і саморегуляції, вміє управляти своїм

станом [2, с. 283]. Професійну компетентність відносять не стільки до предметного змісту, скільки до сформованих якостей особистості: відповідальності, наполегливості, прагнення до надбання нових знань, творчості, а також до високої моральності, без якої немислимий жоден професіонал своєї справи.

Професійна компетентність інженера-педагога розглядається в науці як складна педагогічна освіта, яка виступає основою успішної професійної діяльності, включає систему діяльнісно-рольових (знання, уміння й навички) і особистих (професійно важливі якості) характеристик. Рівень компетентності майбутнього інженера-педагога має відповідати вимогам інноваційної педагогіки.

О.І. Пометун розглядає інженерно-педагогічну компетентність фахівця як його орієнтованість у різних професійних ситуаціях, засновану на свідомості, здібностях, потребах, чуттєвому й соціальному досвіді у сфері виробничої і освітньої діяльності. У системі професійно-технічної освіти пріоритетними є такі вектори освіти: самовдосконалення, самовизначення, соціалізація і розвиток індивідуальності.

Учені розуміють під професійною компетентністю педагога особистісні якості, які сприяють самостійній та ефективній реалізації цілей педагогічного процесу. Для цього необхідно володіти педагогічною теорією й уміти застосовувати її на практиці. Професійна компетентність викладача – це єдність його теоретичної і практичної готовності до здійснення педагогічної діяльності. Психолого-педагогічною підготовкою передбачено: знання методологічних засад і категорій педагогіки; сутності, цілей і технологій навчання та виховання; законів вікового анатомо-фізіологічного та психічного розвитку дітей, підлітків, юнацтва. Така підготовка – основа гуманістично-орієнтованого мислення педагога.

Отже, професіоналізм педагога – це вміння мислити і діяти професійно; володіння необхідними засобами для забезпечення не тільки педагогічного впливу на вихованця, а й взаємодії з ним, співробітництва та співтворчості. Розв'язання педагогічних завдань на практиці забезпечують уміння і навички, підґрунтям яких є теоретико-практичні та методичні знання.

Враховуючи особливості майбутньої професії інженерів-педагогів, доцільно розглядати шляхи формування їх професійної компетентності у зв'язку з психологією навчання. Проте спеціальні (фахові) та психолого-педагогічні знання – необхідна, але недостатня умова професійної ком-

петентності. Навчити компетентності майбутнього інженера-педагога неможливо. Йому можна допомогти стати професіоналом, знайти та апробувати різні моделі поведінки в предметній області, вибрати з них ті, які найбільшою мірою відповідають його стилю й домаганням. Для цього слід використовувати активні методи навчання: проектний, творчо-проблемний, метод дослідження рольових моделей, презентації ідей тощо. Також формувати професійну компетентність майбутнього інженера-педагога можна за допомогою органічного приєднання студентів до пошукової діяльності. При цьому студенти не лише засвоюють науково-педагогічну інформацію, але й творчо застосовують отримані знання на практиці.

Професіоналізм людини в будь-якій сфері діяльності багато в чому залежить від рівня сформованості майстерності. Педагогічна майстерність – це характеристика високого рівня педагогічної діяльності, критеріями педагогічної якої виступають такі ознаки: гуманність, науковість, педагогічна доцільність, оптимальний характер, результативність, демократичність, творчість (оригінальність) [3, с. 251].

Педагогічна майстерність характеризує фахівця високої культури, майстра своєї справи, котрий глибоко знає предмет, добре розуміється в питаннях загальної та дитячої психології, досконало володіє методикою навчання та виховання.

Педагогічна діяльність – це творчий процес. Важливою її складовою астиною є педагогічна творчість – оригінальний і високоефективний підхід викладача до навчально-виховних завдань, збагачення теорії і практики виховання й навчання [3, с. 326].

Педагогічна творчість включає як творчу педагогічну діяльність викладача, так і творчу навчальну діяльність вихованця в їхній взаємодії та взаємозв'язку, це особистісно орієнтована розвивальна взаємодія вчителя та учня, зумовлена певними психолого-педагогічними умовами, що забезпечує подальший творчий розвиток особистості.

Безсумнівно, навчити творчості здатна тільки творча особистість, наділена розвинутою творчою уявою, інтуїцією, фантазією, схильністю до інновацій, розвиненістю мислення, здатністю до свободи асоціацій. Творчий педагог створює атмосферу, що передбачає розробку і конструювання нових форм навчальної взаємодії, схвалення та підтримку пошукової активності, ініціативи, оригінальності та самостійності у вирішенні навчальних завдань, широке засто-

сування інтерактивних технологій навчання, спрямованих на розвиток творчої особистості.

Педагогічна творчість – особистісна якість педагога, невичерпне джерело активності, ініціативи, інновацій, натхнення для вдосконалення педагогічного процесу. І.П. Раченко виділяє такі рівні педагогічної творчості: рівень професійного становлення, рівень стихійного самовдосконалення, рівень планової раціоналізації, рівень оптимізації процесів та результатів праці.

Велику увагу звертає на формування педагогічної творчості вчителя професор С.О. Сисоєва. Дослідниця визначає такі принципи педагогічної творчості: діагностики, оптимальності, креативності, взаємозалежності тощо [9].

Науковці визначають сутність педагогічної творчості як цілісний процес професійної реалізації та самореалізації педагога в освітньому просторі, за якого розвиток творчого потенціалу педагога зумовлений розвитком творчого потенціалу вихованця. Отже, без творчості активна взаємодія між вихователем і вихованцем неможлива.

Видатний учений-дидактик М.О. Данилов виділив такі джерела педагогічної творчості: соціальне замовлення; практична діяльність навчально-виховного характеру; дослідження педагогічного процесу, його змісту, форм і методів. Висока якість знань, умінь, навичок учнів, усебічний і гармонійний розвиток особистості обумовлені соціальним замовленням. Успіх практичної діяльності навчально-виховного характеру залежить від педагогічних знахідок, загадок, відкриттів, це сфера первинних педагогічних відкриттів та винаходів, справжнього новаторства педагогів. Третє джерело творчості – дослідження педагогічного процесу, його змісту, форм і методів – це теоретична й експериментальна діяльність, яка приводить до нових відкриттів, дослідницького передового досвіду, наукових висновків. Умовою педагогічної творчості є інтерес, сприйнятливність, внутрішня потреба до рекомендацій педагогічної науки, досвіду раціоналізаторів і новаторів, це збіг хоча б якихось рекомендацій із власним досвідом роботи й особливо поява інноваційного мислення.

Психологія творчості – відносно самостійна галузь наукових досліджень, якій присвячені праці М. Арнаудова, Л. Виготського, О. Ковальова, О. Костюк, О. Потєбні, М. Рубакіна, М. Теплова та інших учених. Аналізом різних варіантів структур творчості займалися В. Белозерцева, І. Зязюн, В. Моляко, Л. Пономарьов, С. Сисоєва, Н. Тализіна та інші.

Виникнення творчого мислення вчені пов'язують із наявністю проблемної ситуації, усталених стереотипів (що складаються при успішному застосуванні тих чи інших методів розв'язання завдань), мотивації до прийняття нестандартних рішень та відповідного емоційного стану людини, тезаурусом (запасом різноманітних знань, у тому числі й тих, що виходять за межі професійної діяльності). Творча діяльність пов'язується і з особливим способом самоорганізації особистості, певним глибоким внутрішнім порядком, інтегрованістю діяльності, яка спрямована на створення принципово нового. Урахування особливостей творчого мислення є важливою складовою частиною в навчанні інженерно-педагогічної творчості.

З метою формування високого рівня професійної компетентності майбутнього інженера-педагога безпосередньо в процесі навчання слід відображати основні життєві й професійні ситуації. Такий підхід до процесу навчання вимагає врахування здібностей, пізнавальних можливостей і рівня розвитку мислення студентів. Здібності – це індивідуально-психологічні особливості людини, які сприяють успішному виконанню нею тієї чи іншої діяльності й не зводяться тільки до знань, умінь та навичок, які вона має. Від народження людина має лише задатки здібностей, з яких під впливом зовнішнього середовища, навчання й виховання розвиваються загальні, розумові, інтелектуальні, спеціальні здібності [10, с. 89].

Проблема здібностей у психології є складною й багатогранною. Більшість учених-психологів виділяє для визначення цього поняття лише певний аспект. За такого підходу у вітчизняній і зарубіжній психології не існує загальноприйнятого визначення поняття здібності. Так, В. Крутенький, А. Петровський, К. Платонов, Б. Теплов в основу розуміння здібностей як індивідуально-психологічних особливостей особистості поклали принцип розвитку психіки; О. Ковальов, В. М'ясищев розглядають здібності як комплекс, синтез властивостей; Г. Костюк, С. Рубінштейн – як психологічні властивості. Ми приймаємо визначення, що здібності – це «індивідуально-психологічні особливості людини, що виявляються в діяльності і є умовою її успішного виконання» [9, с. 141].

Б. Теплов виокремлює три основні ознаки здібностей особистості.

1. Здібності – це індивідуально-психологічні особливості, що відрізняють одну людину від іншої.

2. Здібностями називають не будь-які індивідуальні особливості, а лише пов'язані з успішністю виконання певних дій.

3. Поняття здібності не ідентифікується з тими знаннями, вміннями й навичками, що вже сформовані в людини [11, с. 163].

Успішність здобування знань із предмету, формування відповідних теоретико-практичних умінь і навичок залежить від здібностей. Проте вчені не ототожнюють здібності з уже наявними знаннями, вміннями й навичками. Здібним до навчальної діяльності вважають того, хто за рівних умов швидше за інших опановує її, легше справляється з вимогами, виявляє творчий підхід та ініціативу. У психології високий рівень розвитку й вияву здібностей позначають терміном «обдарованість».

Структура здібностей залежить від розвитку особистості. Виділяють два рівні розвитку здібностей: репродуктивний і творчий. Студент, що знаходиться на першому рівні розвитку здібностей, виявляє високі вміння засвоювати знання, оволодівати діяльністю й здійснювати її за запропонованим зразком. На другому рівні студент знаходить нові (нестандартні) способи розв'язання навчальних завдань. Наявність творчих здібностей визначається креативний тип особистості, якому притаманні такі індивідуальні відмінності, як гнучкість, критичність, спроможність легко знаходити нетрадиційні способи розв'язання задач тощо.

Для розвитку творчого потенціалу студентів під час навчання інженерно-педагогічної творчості необхідно враховувати такі його складові частини, виділені дослідником О.М. Матюшкіним: задатки, схильності, що виявляються в підвищеній чутливості, певній вибірковості; інтереси, їхня спрямованість; допитливість, прагнення до створення нового; швидкість у засвоєнні нової інформації; схильність до постійних порівнянь; прояв загального інтелекту – схоплювання, розуміння, адекватність дій; емоційне забарвлення окремих процесів, вплив почуттів на суб'єктивне оцінювання; наполегливість, цілеспрямованість, рішучість; інтуїтизм – схильність до надшвидких оцінок, рішень; порівняно більш швидке оволодіння вміннями, навичками [5; с. 72].

Педагогічні здібності – особливий тип здібностей, це психічні особливості, необхідні для успішного оволодіння педагогічною діяльністю, головна з яких – толерантність до особистості, яка формується. Педагогічні здібності також включають здатність активно впливати на інших; емоційну стабільність; оптимізм; креативність; впливовість; інтуїцію; здатність сприймати та розуміти інших; вміння викликати довіру й повагу.

Інженер-педагог має сам бути творчою людиною, високим професіоналом, має

бути здатен зацікавити учнів процесом навчання, створити атмосферу захоплення, одночасно володіти вміннями закладати основи майстерності й виводити своїх вихованців на високий професійний рівень. Поєднання таких рис в одній особі – рідкісне явище, тому, на нашу думку, майбутніх викладачів професійних навчальних закладів слід обирати зі здібних та обдарованих студентів. Адже людина, яка працює з дітьми, має не тільки знати їхні психологічні особливості, а й перейматися їх інтересами та проблемами; вона повинна уміти розпізнавати здібності підопічних, активізувати і розвивати їх. Загальновідомо, що тільки особистість може виховати особистість і лише талант може сприяти зростанню нового таланту.

Також варто завважити, що інженер-педагог, як і будь-який учитель, має бути насамперед вихователем, адже головною метою навчання є виховання унікальної творчої особистості, патріота батьківщини, людини з розвинутою творчою свідомістю, високою загальною культурою, здатної на відповідальний та свідомий вибір за різних життєвих обставин.

Керівництво процесом навчання здійснює викладач: обирає відповідні форми його організації, застосовує ті чи інші методи роботи, розвиває інтерес і мотиви навчальної діяльності, забезпечує виховний вплив навчання. Та головне полягає в тому, щоб у спільній діяльності викладач прищепив студентам бажання самостійно здобувати знання, враховуючи суттєвий чинник – переважаючий позитивний мотив у навчальній діяльності здібних та обдарованих студентів. Серед методів навчання таких студентів мають переважати самостійна робота, пошуковий і дослідницький підходи до засвоєних знань, умінь і навичок. Контроль за їх навчанням повинен стимулювати поглиблене вивчення, систематизацію, класифікацію навчального матеріалу, перенесення знань у нові ситуації, розвиток творчих елементів у навчанні. Самостійні завдання мають бути творчими, сприяти розвиткові мислення. Важливо враховувати при цьому, що саме в молодому віці формується і розвивається емоційно-вольова сфера, яка в майбутньому стає основою формування працездатності особистості як необхідної складової частини професійної компетентності.

Перелічені аспекти мають доповнюватися системою позааудиторної роботи: заняттями в наукових товариствах; участю в наукових заходах, конкурсах різних видів творчості, зустрічах з ученими, педагогами. Індивідуальні форми позааудиторної робо-

ти передбачають виконання різноманітних завдань, участь в очних і заочних олімпіадах, конкурсах на кращу науково-дослідну роботу. Допомогати в обранні профілю позааудиторних занять з урахуванням інтересів і нахилів студентів мають викладачі.

Робота з обдарованими студентами вимагає належної змістової наповненості занять, зорієнтованості на новизну інформації та різноманітні види пошукової, аналітичної, розвиваючої, творчої діяльності.

Кожна здібна й обдарована людина – унікальна особистість, тому єдині рекомендації щодо навчання обдарованих студентів виробити неможливо. До кожного потрібно шукати індивідуальний підхід, бо він є неповторною особистістю з яскраво вираженою індивідуальністю, незалежністю. Незалежність – невід’ємна риса творчо обдарованої людини. З одного боку, зі здібними й обдарованими студентами працювати легше, бо вони мають високі розумові здібності, а з іншого, – складніше, оскільки вони потребують особливої уваги, робота з ними вимагає глибоких професійних, ґрунтовних педагогічних і психологічних знань від викладача.

Деякі вчені розглядають інтелектуальні й творчі здібності людини в структурі інтелекту як окремі види (Дж. Гілфорд, В. Грубер, Я. О. Пономарьов). Питання про співвідношення інтелекту й творчості одержало експериментальне визначення в концепції інтелектуальної активності. Якість особистості об’єднує всі види творчої діяльності, вона визначається як інтелектуальна активність – інтегративна психологічна якість будь-якої особистості. Д.Б. Богоявленська в праці «Психологія творчості» стверджує, що «мислення починається з проблеми», доповненої критеріями інтелектуально-творчої діяльності; пошуком і формуванням нових проблем, відкриттям нових закономірностей побудови теорії [2, с. 64].

На основі досліджень П.П. Блонського, Л.С. Виготського, В. В. Давидова, Л.Л. Мотом, І.Я. Лернера ми можемо зробити висновок, що інтелектуальна і творча діяльність є компонентами єдиної системи, між ними існує позитивна кореляція, а творчі здібності – вищий рівень розвитку інтелектуальних здібностей. Сутність та специфіка творчості узагальнено відображаються двома ознаками: перетворення образів, речей, процесів; оригінальність, новизна процесу діяльності.

Також однією з основних вимог до організації навчальної діяльності студентів майбутній професії є інтенсифікація навчального процесу.

Інтенсифікація передбачає досягнення необхідних результатів за рахунок якісних

факторів, тобто за рахунок напруження розумових можливостей особистості. Адже в рамках екстенсивного підходу в процесі навчання можливості мозку використовуються лише на 15-20 відсотків. Тому найперша передумова інтенсифікації навчального процесу – це ефективніше використання можливостей мозку [4, с. 127].

Інтенсифікація навчання передбачає збільшення кількості праці, що витрачається студентами за певний проміжок часу. Чим активніше вони працювали на занятті, тим вища продуктивність їхньої роботи. Велике значення для інтенсифікації має вміння викладача залучати студентів до виконання пізнавальних, практичних і творчих завдань, спрямованих на формування професійних умінь і навичок.

Під час навчання майбутньої професії також важливо враховувати проблему формування творчого, дослідницького мислення та психологічні закономірності його розвитку. Оскільки дослідницька діяльність студентів у процесі навчання передбачає оволодіння відповідними видами діяльності, дослідницькі здібності особистості слід розглядати з погляду психологічної теорії діяльності, психології наукової діяльності, психології творчої діяльності тощо.

Дослідницькі здібності посідають особливе місце серед спеціальних здібностей як необхідна умова творчої діяльності студента. Проте ні безпосередньо дослідницькі здібності, ні психологічні передумови їх формування ще не стали предметом спеціальних досліджень. Окремі аспекти цієї проблеми розглядали у своїх працях Л. Анциферова, В. Андреев, Г. Колінець, О. Матюшкін та інші. Сутність і структура дослідницьких здібностей у психології залишаються нерозкритими.

Н. Левітов, К. Платонов, Є. Регіпер вважають, що в структуру дослідницьких здібностей разом з інтуїцією входить низка спеціальних якостей: наукова самостійність, здібність до аналізу й синтезу, здібність до смислової пам'яті. Дослідницькі здібності є багаторівневим динамічним психологічним утворенням, що забезпечує успішність в опануванні будь-якої теорії.

Структурними психологічними компонентами цих здібностей є: креативна спрямованість особистості учня; нестандартний спосіб мислення; високий рівень інтелекту; мотиваційно-вольова забезпеченість дослідницької діяльності [7, с. 36].

Дослідницьке навчання – особливий підхід до навчання, побудований на основі природного прагнення до самостійного вивчення матеріалу. Основна мета такого навчання – формування в студентів готов-

ності і здібностей самостійно, творчо опанувати нові способи навчальної діяльності. З погляду педагогічної психології й освітньої практики навчальне дослідження тісно пов'язане з прогнозуванням, а тому може слугувати одним із засобів розвитку інтелекту й креативності. Здібні й обдаровані студенти спроможні розв'язувати нові завдання, досягають високих результатів у навчанні через розвиток мотиваційної готовності до цього виду діяльності, наявність належної витримки, старанності, наполегливості, уважності тощо.

Висновки. Таким чином, ефективність методики формування професійної компетентності майбутнього інженера-педагога залежить від урахування психологічних закономірностей формування дослідницьких здібностей студентів. При цьому першочергового значення набувають шляхи стимуляції активного мислення в процесі навчальної діяльності, успішність якого безпосередньо пов'язана з пізнавальною активністю й самостійністю студентів, наявністю пізнавальних мотивів, використанням відповідних дидактичних засобів, спрямованих на виконання навчальних дослідницьких завдань, що вимагають пошуку пояснення й доказу закономірних зв'язків і відношень.

Важливим у навчанні майбутньої професії є усвідомлення студентами власної діяльності, як теоретичної, так і практичної. Розвиток професійної компетентності – це розвиток творчої індивідуальності, формування готовності до прийняття нового, розвиток сприйнятливості до педагогічних інновацій.

Сучасна професійна освіта потребує педагога-дослідника, професійно компетентного спеціаліста, що володіє сучасними технологіями навчання і виховання, творчу особистість. Отже, формування творчої індивідуальності й професійної компетентності майбутнього інженера-педагога – важлива умова його особистого розвитку та професійного зростання.

Підвищення компетентності, професіоналізму майбутнього інженера-педагога – одна з найважливіших умов підвищення якості професійно-технічної освіти.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Богоявленская Д.Б. Пути к творчеству / Д.Б. Богоявленская. – М. : Знание, 1981. – 96 с.
2. Гончаренко С. Український педагогічний словник / С. Гончаренко. – Київ : Либідь, 1997. – 374 с.
3. Кузьмінський А.І., Омеляненко С.В. Технологія і техніка шкільного уроку / А.І. Кузьмінський. – К. : Знання, 2010. – 335 с.

4. Матюшкин А.М. Проблемные ситуации в мышлении и обучении / А.М. Матюшкин. – М. : Педагогика, 1972. – 208 с.
5. Пилипчук М.І. Основи наукових досліджень / М.І. Пилипчук, А.С. Григор'єва, В.В. Шостак. – К. : Знання, 2007. – 270 с.
6. Педагогічна майстерність / за ред. Зязюна І.А.. – К. : Вища школа, 2006. – 606 с.
7. Психологічна енциклопедія / авт.-упоряд. О.М. Степанов. – К. : Академвидав, 2006. – 424 с.
8. Рубинштейн С.Л. Основы общей психологии : В 2 т. / С.Л. Рубинштейн – М. : Педагогика, 1989. – Т. 2. – 328 с.
9. Сисоєва С.О. Основи педагогічної творчості / С.О. Сисоєва. – К. : Міленіум, 2006. – 346 с.
10. Теплов Б.М. Избранные труды : В 2 т. / Б.М. Теплов. – М. : Педагогика, 1985. – Т. 1. – 1985. – 328 с.
11. Ягупов В.В. Педагогіка / В.В. Ягупов. – К. : Либідь, 2002. – 560 с.

УДК 378.147: 372.881.111.1(045)

ЕТАПИ РОБОТИ З АВТЕНТИЧНИМИ ВІДЕОМАТЕРІАЛАМИ У ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ІНЖЕНЕРІВ-БУДІВЕЛЬНИКІВ ДО ІНШОМОВНОГО ПРОФЕСІЙНОГО СПІЛКУВАННЯ

Конопляник Л.М., к. пед. н.,
доцент кафедри іноземних мов і прикладної лінгвістики
Національний авіаційний університет

Стаття розглядає використання автентичних відеоматеріалів на занятті англійської мови професійного спрямування як засобу інтенсифікації навчального процесу під час іноземної професійної підготовки майбутніх інженерів-будівельників і надання йому максимальної комунікативної спрямованості. У роботі визначаються мета, завдання та особливості підготовчого, демонстраційного та постдемонстраційного етапів роботи з автентичними відеоматеріалами. Пропонуються типологія та комплекс завдань, які застосовуються на кожному з етапів.

Ключові слова: автентичний відеоматеріал, іноземне професійне спілкування, інженер-будівельник, англійська мова професійного спрямування, підготовчий етап, демонстраційний етап, постдемонстраційний етап.

Статья рассматривает использование аутентичных видеоматериалов на занятии английского языка профессионального направления как средства интенсификации учебного процесса во время иноязычной профессиональной подготовки будущих инженеров-строителей и придания ему максимальной коммуникативной направленности. В работе определяются цель, задачи и особенности подготовительного, демонстрационного и постдемонстрационного этапов работы с аутентичными видеоматериалами. Предлагаются типология и комплекс заданий, которые применяются на каждом из этапов.

Ключевые слова: аутентичный видеоматериал, иноязычное профессиональное общение, инженер-строитель, английский язык профессионального направления, подготовительный этап, демонстрационный этап, постдемонстрационный этап.

Konoplianyk L.M. THE STAGES OF WORK WITH AUTHENTIC VIDEO MATERIALS IN THE PROCESS OF FUTURE ENGINEERS-BUILDERS' TRAINING FOR PROFESSIONAL COMMUNICATION IN A FOREIGN LANGUAGE

The article examines the use of authentic video materials at an ESP class as a means of intensifying the educational process during the foreign language training of future engineers-builders and providing it with maximum communication approach. The research work defines the goal, objectives and special features of the pre-viewing, while viewing and post-viewing stages of the work with authentic video materials. The article offers the typology and complex of tasks used at each stage.

Key words: authentic video material, professional communication in a foreign language, engineer-builder, English for specific purposes (ESP), pre-viewing stage, while viewing stage, post-viewing stage.

Постановка проблеми. Іноземна мова сьогодні відіграє важливу роль у налагодженні нових форм співпраці української будівельної спільноти з міжнародними організаціями для розвитку будівельної галузі України. Тому зростає її роль у програмі підготовки майбутніх фахівців будівельної

галузі. Оскільки у своїй професійній діяльності майбутнім інженерам-будівельникам потрібно буде вивчати та застосовувати зарубіжний досвід, дізнаватись про інноваційні проекти та винаходи в будівельній галузі, працювати фаховою літературою іноземною мовою, підтримувати ділові контакти із за-